

Franciszkańskie doświadczenie różnorodności kulturowej

Dialog chrześcijan z wyznawcami innych religii za wzorem św. Franciszka z Asyżu, praca zbiorowa, red. Salezy B. Brzuszek OFM, Zenon M. Styś OFM, przekł. z włoskiego A. Kaznowski, seria „Jeden jest Pan” t. 7, Warszawa – Rzym 2006.

Jedna wiara w wielu kulturach: doświadczenia franciszkańskie, praca zbiorowa, red. Salezy B. Brzuszek OFM, Zenon M. Styś OFM, przekł. z włoskiego A. Kaznowski, seria „Jeden jest Pan” t. 8, Warszawa – Rzym 2011.

Prezentujemy dwa ostatnie tomy cennej franciszkańskiej serii książek, która nosi tytuł „Jeden jest Pan”. Są one od lat wydawane przez warszawskie „Franciszkańskie Centrum dla Europy Wschodniej i Azji Północnej”, kierowane przez o. Zenona Stysia OFM i zainicjowane w 1994 r. – natomiast od 1997 działające w ramach prowincji Matki Bożej Anielskiej OFM w Polsce. Formując braci, Centrum współpracuje z wieloma dziełami franciszkanów. Szczególne miejsce zajmuje współpraca z Instytutem Studiów Ekumenicznych w Wenecji oraz z zakonną komisją „Służba na rzecz dialogu”, które dały znaczący wkład w proces nowej obecności franciszkańskiej na terytoriach, jakie obejmuje projekt. Owocem owej rozległej współpracy jest seria książek o profilu ekumenicznym, wydawana pod hasłem „Jeden jest Pan”. Dotąd ukazały się następujące tomy: Tecla Vetralli OFM, Dialog a tożsamość franciszkańska (2001); Marta Stetsko, Ekumeniczne zaangażowanie Zakonu Braci Mniejszych w dzieło ewangelizacji na terenie byłego ZSRR (2001), Ekumeniczne powołanie franciszkanina. Pomoce w formacji ekumenicznej w duchu św. Franciszka z Asyżu (2002); Życie jako dialog za przykładem św. Franciszka z Asyżu (2003); Oświeceni światłem jednej Ewangelii. Święci Cerkwi prawosławnej i święci franciszkańscy (2004); Dialog chrześcijan z wyznawcami innych religii za wzorem św. Franciszka z Asyżu (2006) oraz Jedna wiara w wielu kulturach: doświadczenia franciszkańskie (2011).

Ta działalność wydawnicza ma, w założeniu, „pobudzić i zachęcić polskich Braci Mniejszych do podejmowania dialogu z wyznawcami innych religii, gdziekolwiek się z nimi zetkną, czy to indywidualnie, czy na mocy misji otrzymanej od swoich przełożonych” – jak piszą redaktorzy we wstępie do t. 7. Tom ten prezentuje w jedenastu rozdziałach zarówno materiały przygotowane przez wenecki instytut i franciszkańską generalną komisją, jak i przez polskich autorów. Tom 8 jest w całości przetłumaczony z języka włoskiego.

Tymi słowami świata próbują pokazać, co w teorii i w praktyce znaczy inkulturacja. Zadanie jest niełatwe, tym bardziej, że przyjęta perspektywa poznawcza zakładała zaangażowanie w dialog z kulturami poprzez twórcze uczestnictwo w kulturze w duchu solidarności. Nie wyklucza to oczywiście czujnego krytycyzmu i oceny z chrześcijańskiej perspektywy.

Autorzy tomu *Jedna wiara w wielu kulturach* wprowadzają nas szczegółowo we franciszkańskie doświadczenie obecności w różnorodności kulturowej. Piszą w nim: „Gdy św. Franciszek nazwał świat «swoim klasztorem», nie miał na myśli tylko powszechnej w nim obecności franciszkanów, lecz uznał go za własny dom, za miejsce życzliwe, gościnne i przyjazne, pomimo różnorodności i wielości występujących w nim kultur, sytuacji społecznych, gospodarczych, politycznych i religijnych.” (s. 15) Próbują także owo zadanie rozwijać prezentując wielorakie aspekty owego dialogu z różnych perspektyw. Mamy zatem perspektywę afrykańską, azjatycką (głównie z Chin i Indii), latynoamerykańską (zarówno ludów tubylczych, jak i nowych narodów) oraz europejską. Każdy rozdział kończy się próbą aplikacji przedstawionych treści do aktualnej egzystencjalnej sytuacji czytelnika.

Czwarty – najobszerniejszy rozdział, prezentuje siedem podstawowych kategorii egzystencjalnych ducha ludzkiego i jego kultury, które w dialogu uzupełniają kategorie intelektualne. Są to: słuchanie, spotkanie, przyjęcie, wytworzenie relacji, empatia, radość świętowania oraz nadzieja na przyszłość.

Przykładem może być poznanie słuchania w kontekście kulturowym Afryki, w którym dowiadujemy się, jak kluczową rolę odgrywają tam wyrażenia: „jest pomostem jedności i ciągłości między przeszłością, teraźniejszością i przyszłością” a „umiejętność słuchania jest najbardziej cenioną zaletą” (str. 146). U wielu ludów afrykańskich słowo „słyszeć” używa się do określenia wszystkich wrażeń i odczuć wewnętrznych, a mądry człowiek powinien mieć wielkie uszy, żeby wszystko słyszał i wielkie oczy, żeby wszystko widział, ale małe usta, żeby mało mówił. I takie uwagi są interpretowane jako zachęta do przywrócenia równowagi między patrzeniem a słuchaniem również we wspólnocie Kościoła i wspólnocie franciszkańskiej. Ignorując bowiem ludzką kulturę, pomija się konkretnego człowieka na rzecz instytucji czy różnych sztucznych systemów. Wybierając więc dialog międzykulturowy, poznajemy przede wszystkim innych ludzi z ich wielorakim doświadczeniem, przy okazji umacniając własną tożsamość i wzbogacając się wzajemnie.

Owa metodologia prezentacji treści przez opis konkretnych doświadczeń jest częściowo zastosowana w tomie *Dialog chrześcijan z wyznawcami innych religii za wzorem św. Franciszka z Asyżu*. Tutaj znajdziemy również obszerny artykuł o. Salezego Brzuska pt. „Żyjmy Duchem Asyżu”. Ten tytuł nawiązuje do wezwania Jana Pawła II – skierowanego do uczestników pierwszego spotkania w Asyżu 27.10.1986 r., którzy następnego dnia gościli w Watykanie. O. Salezy omawia liczne przykłady realizacji tego wezwania. Oprócz tych powszechnie znanych, wspomina również zgromadzenie międzyreligijny na progu trzeciego tysiąclecia, jakie odbyło się w Rzymie w dniach 25-28.10.1999 r., a którego ważną częścią była pielgrzymka do Asyżu. Wspomina też działalność rzymskiej Wspólnoty św. Idziego, która poprzez organizowane w różnych częściach świata spotkania nazywane „Ludzie i religie”, mocno spopularyzowała idee „ducha Asyżu”.

Różnorodną teść tego tomu uzupełnia artykuł Eugeniusza Sakowicza prezentujący dialog międzyreligijny w Polsce. Jako resumé swego omówienia autor stawia następującą tezę: „Dialog międzyreligijny jest aktem podania wody spragnionemu bez rozglądania się na opinie obserwatorów, bez oczekiwania zapłaty, wdzięczności czy też poklasku, bez lęku przed krytyką czy nawet potępieniem.” (s. 241) I dodaje, że taki dialog jest również drogą dla Polaków i Polski.

Bez wątpienia taki dialog jest drogą dla polskich franciszkanów i franciszkanek. Zatem w czasie, gdy zastanawiamy się jak powinna wyglądać nowa ewangelizacja, warto sięgnąć po owe tomy i skutecznie wzbogacić ją o doświadczenie franciszkańskie.